

Eduskunta,
hallintovaliokunta

Hallintovaliokunnan kokous 16.9.2025

Maahanmuuttoviraston lausunto hallintovaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä U 20/2025 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi valtioneuvoston U-kirjelmästä 20/2025 vp, joka koske Euroopan komission ehdotusta nk. menettelyasetuksen muuttamisesta. Komissio ehdottaa menettelyasetukseen muutoksia koskien unionin tasolla laadittavia luetteloita turvallisista alkuperämaista. Maahanmuuttovirastossa on erityisesti pyritty tunnistamaan ehdotetun sääntelyn käytännön vaikutuksia turvapaikkahakemusten käsittelyyn. Virasto on jo aiemmin esittänyt havaintojaan sisäministeriölle sen valmistellessa kirjelmää.

Valtioneuvoston kirjelmän taustalla olevan komission ehdotuksen tarkoituksena on määrittää kolmansia maita turvallisiksi alkuperämaiksi unionin tasolla ja tehostaa turvallisen alkuperämaan käsitteen soveltamista. Komissio ehdottaa menettelyasetuksen muuttamista niin, että unionin tasolla turvallisiksi alkuperämaiksi määritettäisiin maat, joille on myönnetty EU:n ehdokasmaan asema, ellei ainakin yksi kolmesta poikkeusedellytyksestä täyty. Lisäksi ehdotuksen liitteessä II luetellut kolmannet maat määritetään turvallisiksi alkuperämaiksi unionin tasolla (Bangladesh, Kolumbia, Egypti, Intia, Marokko ja Tunisia sekä mahdollinen ehdokasmaa Kosovo).

Lisäksi komissio ehdottaa muutamien menettelyasetuksen mahdollistamien uusien säännösten soveltamisen aikaistamisen mahdollistamista kansallisella lainsäädännöllä jo ennen muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen (pakti) soveltamisen aloittamista. Nämä säännökset koskevat maiden määrittelyä turvallisiksi kolmansiksi maiksi ja turvallisiksi alkuperämaiksi jättämällä ulos maan tietyt alueet tai henkilöryhmät sekä nopeutetun menettelyn ja rajamenettelyn soveltamista niiden maiden osalta, joista tulevien hakijoiden turvapaikkahakemusten hyväksymisaste on enintään 20 prosenttia. Valtioneuvoston kirjelmästä ilmenee, ettei Suomessa ole tarkoitus kansallisesti aikaistaa näiden säännösten soveltamista alkamaan ennen paktin voimaantuloa, joten näiltä osin Maahanmuuttovirastolla ei ole lausuttavaa.

Ehdotettujen unionin tason turvallisista alkuperämaista koskevien listausten osalta Maahanmuuttovirasto toteaa, että näillä listauksilla olisi lähtökohtaisesti mahdollisuus selkeyttää, sujuvoittaa ja nopeuttaa turvapaikkaprosessia. Tällä hetkellä Suomessa ei ole virallista listausta turvallisista alkuperämaista vaan määrittely tehdään Maahanmuuttovirastossa tapauskohtaisesti. Osaa ehdotetuista maista ei ole Suomessa pidetty turvallisina alkuperämaina.

Ehdotettujen maiden määrittäminen turvallisiksi alkuperämaiksi laajentaisi niiden hakemusten joukkoa, joihin turvallisen alkuperämaan käsitettä sovellettaisiin.

Ehdotettu listaus lyhentäisi jossain määrin käsittelyaikoja, koska turvallisen alkuperämaan kohdalla käsittely on suoraviivaisempaa ja hakemukset tulee käsitellä nopeutetussa menettelyssä. Valtioneuvoston kirjelmässä esitetyn mukaisesti toukokuun lukujen mukaan ehdotus nostaisi turvallisista alkuperämaita koskevien hakemusten suhteellisen osuuden kaikista hakemuksista kahdesta prosentista noin 13,5 prosenttiin. Osa ehdotetuista uusista turvallisista alkuperämaista tulevista hakemuksista ohjautuu kuitenkin jo nykyiselläänkin nopeutettuun menettelyyn tai rajamenettelyyn, joten muutos nopeammasta käsittelystä nykyiseen verrattuna ei vastaisi suoraan esitettyä lukua, vaikkakin kokonaisuudessaan yhä useampi hakemus saataisiin ratkaistua nopeutetussa menettelyssä.

Muutoksella ei Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan olisi merkittäviä kustannusvaikutuksia. Joitain säästöjä saattaisi tulla esimerkiksi vastaanotokustannuksiin, kun turvallisiksi alkuperämaiksi katsotaan maita, jotka eivät ole ohjautuneet nopeutettuun menettelyyn aiemmin.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että ehdotukseen liittyy kuitenkin huomattava hakemuskäsittelyyn vaikuttava muutos, joka liittyy EU:n ehdokasmaiden listaamiseen turvallisiksi alkuperämaiksi. Esimerkkinä voidaan mainita Turkki, jota ehdotetaan EU:n ehdokasmaana lisättäväksi turvallisten alkuperämaiden listaan. Tällä hetkellä kansallisessa prosessissa iso osa turkkilaisista hakijoista saa turvapaikan (toukokuun lukujen mukaan edeltävänä 12 kuukautena 276 hakemusta, joista 104 turvapaikkaa). Eurooppalaisessa viitekehyksessä Suomen päätöksäytäntö ei ole poikkeuksellinen ja hajonta jäsenmaiden välillä on hyvin suuri. Turkkilaisten hakemukset eivät tällä hetkellä ohjaudu kategorisesti nopeutettuun menettelyyn ja he muodostaisivat suuren joukon siitä hakijamäärästä, joka muutoksen seurauksena siirtyisi nopeutetun menettelyn alle.

Kun maa on listattu turvallisesti alkuperämaaksi, lähtökohta turvapaikkatutkinnassa on, että kyseinen maa on hakijoille turvallinen ja yksittäisen hakijan tulee perustella, miksi se ei hänen kohdallaan olisi turvallinen. Näyttötaakka asiasta on siis korostuneesti hakijalla. Tavallisessa turvapaikkatutkinnassa viranomaisen selvitysvelvollisuus on laajempi.

Päätöksäytännön ja maatiedon valossa Turkissa on henkilöryhmiä, joiden voidaan monessa tapauksessa arvioida olevan vainon vaarassa Turkissa. Jos Turkki listattaisiin turvallisesti alkuperämaaksi, johtaisi se tällaisiin ryhmiin kuuluvien turkkilaisten henkilöiden kohdalla siihen, että heidän hakemuksena käsiteltäisiin suppeammassa menettelyssä kuin muista maista tulevien vastaavassa tilanteessa olevien hakijoiden hakemukset. Nopeutetussa menettelyssä käsittely vaikuttaa myös maasta poistamispäätöksen sisältöön ja oikeuteen oleskella maassa muutoksenhaun aikana. Turkin listaamisella turvallisesti alkuperämaaksi olisi merkittäviä vaikutuksia yksittäisille turvapaikanhakijoille ja sillä voisi olla vaikutuksia hakijoiden yhdenvertaiseen kohteluun.

Maahanmuuttovirasto kiinnittää huomiota myös siihen, että jos kaikki EU:n ehdokasmaat listattaisiin turvallisiksi alkuperämaiksi, myös muiden ja mahdollisesti tulevien ehdokasmaiden kohdalla voi tulla vastaan vastaavia tilanteita kuin Turkin kohdalla. Ehdotetun listauksen tarkoituksena on selkeyttää turvallisen alkuperämaan käsitteen soveltamista, mutta käytännössä vastaan voi tulla käsitteen soveltamisongelmia. Lähtökohtaisesti turvallisen alkuperämaan käsitettä sovellettaessa prosessi on tähän asti ollut suoraviivainen ja turvapaikkapuhuttelut lyhyitä. Ottaen huomioon ehdokasmaiden erilaiset olosuhteet ja maatiedon, tapauskohtaisesti voi muodostua epäselväksi, millä tarkkuudella asiaa tulee selvittää, jotta hakemuskäsittelyssä varmistutaan hakijoiden yhdenvertaisesta kohtelusta ja ehdottoman palautuskiellon noudattamisesta.

Johtajan sijainen, oikeuspäällikkö

Jaakko Purontie

Erityisasiantuntija

Kiia Laine

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 12.09.2025 klo 15:47. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi Sisäministeriön maahanmuutto-osasto